

Μπορεί
η αγορά ηλεκτρισμού
της Νοτιοανατολικής Ευρώπης
να λειτουργήσει σαν ανταγωνιστική
περιφερειακή αγορά;

Λεωνίδας Δαμιανίδης
Πρόεδρος, **LDK Consultants**

Περιφερειακή αγορά: Άθροισμα εθνικών αγορών;

- Περιφερειακή αγορά: εκμετάλλευση οικονομιών κλίμακας, συμπληρωματικών καμπυλών φορτίων, μιγμάτων παραγωγής, πρωτογενών μορφών ενέργειας, δυνατοτήτων οικονομικής ανάπτυξης
- Δεν αρκούν ανταλλαγές ενέργειας για τεχνικούς λόγους
- Δεν αρκεί ή ύπαρξη διασυνδέσεων
- Χρειάζονται κοινός κανόνες λειτουργίας, συμβατότητα εθνικών αγορών, συντονισμένη ρύθμιση, δυνατότητα επιβολής, χρηματοοικονομικό υπόβαθρο...

ΣΤΟΧΟΙ της περιφερειακής αγοράς της ΝΑ Ευρώπης

- Ανάπτυξη ανταγωνισμού στην αγορά ενέργειας και εκμετάλλευση οικονομιών κλίμακας
- Σταθερό ρυθμιστικό και εμπορικό περιβάλλον
- Ενιαίος ρυθμιστικός χώρος
- Ασφάλεια τροφοδοσίας, μέσω σταθερού επενδυτικού κλίματος
- Βελτίωση περιβαλλοντικών συνθηκών

Αποδέκτης ο τελικός Καταναλωτής...

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ των εθνικών αγορών ηλεκτρισμού στη ΝΑ Ευρώπη

- Μικρό μέγεθος απελευθερωμένων χονδρεμπορικών αγορών, εκτός από τη Ρουμανία
- Οι εταιρίες διανομής δεν είναι επιλέγοντες καταναλωτές, ή είναι ενοποιημένες με την παραγωγή
- Κυριαρχία ενός κεντρικού χονδρέμπορου - αρχικά συμβόλαια μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών για κάλυψη της ρυθμιζόμενης αγοράς μόνο στη Ρουμανία (τώρα, **40%** του συνόλου των συμβολαίων)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ των εθνικών αγορών ηλεκτρισμού στη ΝΑ Ευρώπη

- **Ανόμοια μεγέθη** εθνικών λιανεμπορικών αγορών, αναλόγως του όγκου της μεγάλης βιομηχανίας σε σχέση με τις εταιρίες διανομής
- Πραγματικό άνοιγμα λιανεμπορικών αγορών **μόνο** στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία
- Κατά συνέπεια: η προμήθεια **δεν εξελίσσεται** αφού η εμπειρία παραμένει κτήμα του κέντρου κατανομής ή του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ των εθνικών αγορών ηλεκτρισμού στη ΝΑ Ευρώπη

- Ελάχιστη ανάπτυξη «χρηματιστηρίων ενέργειας» στην περιοχή
 - Μόλις **7%** του συνολικού όγκου συναλλαγών μέσω **OPCOM**
 - **Δυσκολίες** στην πρόσβαση ξένων εταιριών
- Δείκτης ατελούς αγοράς:
 - Μεγάλο εύρος τιμών στις ημερήσιες και χονδρεμπορικές αγορές (ρυθμιζόμενες ή ανοικτές): από **24** ως **80 €/MWh**

ΕΜΠΟΔΙΑ στο διασυνοριακό εμπόριο

- **Αδυναμία συμμετοχής** παραγωγών και προμηθευτών στο διασυνοριακό εμπόριο. Οι διασυνοριακές πράξεις γίνονται κυρίως μέσω εμπόρων ("**traders**")
- **Ασάφειες** στο χειρισμό αποκλίσεων των εμπόρων για εισαγόμενη ενέργεια (συχνά λειτουργεί ως κίνητρο...)
- **Ασυμβατότητα** κανόνων λειτουργίας οδηγεί σε εμπόριο κυρίως ενέργειας βάσης (μπάντα). Λιγοστό εμπόριο περισσότερο ευέλικτων, μεγαλύτερης αξίας προϊόντων

ΕΜΠΟΔΙΑ στο διασυνοριακό εμπόριο

- **Σύνθετες διαδικασίες** πρόσβασης στις διασυνδέσεις. Έλλειψη βελτιστοποίησης. Υψηλό κόστος
- Δημιουργούνται ευκαιρίες για εμπόρους;
 - Δυσκολία πρόσβασης
 - Αλλά, ασυμβατότητα και μεγάλες διαφορές τιμών μεταξύ αγορών δημιουργούν **μεγάλες ευκαιρίες**
- **Δυσκολία** στη διάγνωση κινδύνων εμπορίου

ΝΕΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

- Επιπτώσεις από την ένταξη Βουλγαρίας και Ρουμανίας στην ΕΕ;
 - Ο ανταγωνισμός ίσως επιταχύνει τις εξελίξεις στις χώρες μη μέλη, αλλά
 - σημαντικό κριτήριο η εκεί ύπαρξη πλεονάσματος παραγωγικού δυναμικού με ανταγωνιστικό κόστος
- Έλλειμμα ενέργειας (Κοζλοντούι. Ήδη προβλήματα στην εμπορία)
- Περιβάλλον (εμπόριο ρύπων, περιβαλλοντικό κόστος για συμβατικούς σταθμούς παραγωγής)

Πώς θα αρθούν τα εμπόδια;

1. Πρόσβαση στις διασυνδέσεις

- Κοινές, διμερείς δημοπρασίες ισχύος διασυνδέσεων μεταξύ γειτονικών Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς
- Μη δέσμευση ισχύος για μακροχρόνια συμβόλαια ή εκτός δημοπρασιών
- Κατάργηση μονοπωλίων εισαγωγών/εξαγωγών, όπου ισχύουν
- Εφαρμογή διαδικασιών κατανομής μέσω συντονισμένων δημοπρασιών, βάσει ροής φορτίου, σε όλη την περιοχή
- Κανόνες για τη χρήση των εσόδων από τις δημοπρασίες

Πώς θα αρθούν τα εμπόδια; 2. Χρέωση κόστους μεταφοράς

- Άμεση λύση του προβλήματος του μηχανισμού διασυνοριακού εμπορίου **ITC**
- Εφαρμογή κανόνων για απελευθέρωση της κατανομής ισχύος διασυνδέσεων και βελτιστοποίηση της χρήσης τους

Πώς θα αρθούν τα εμπόδια; 3. Ανταγωνισμός προμηθευτών

- **Επιλογή** προτιμητέου υποδείγματος για το άνοιγμα της αγοράς
- **Συνεργασία** μεταξύ ρυθμιστικών αρχών και λειτουργών της αγοράς:
 - Αρχικά συμβόλαια, δημοπρασίες ισχύος, ρυθμιζόμενες τιμές αποκλίσεων
 - Μέθοδοι υποστήριξης της δραστηριότητας προμήθειας, σε περιβάλλον ρυθμιζόμενης αγοράς, όπου κυριαρχεί ένας δημόσιος προμηθευτής (μοναδικός αγοραστής)

Πώς θα αρθούν τα εμπόδια; 4. Κανόνες λειτουργίας αγορών

- Ελάχιστα κοινά στοιχεία εθνικών κανόνων αγοράς:
 - Δέσμευση όλων των συμμετεχόντων
 - Κοινή χρονική οριοθέτηση για την ολοκλήρωση των εμπορικών συναλλαγών
 - Διάθεση πληροφοριών στους συμμετέχοντες πριν και μετά την κατανομή
 - Προσαρμογή εθνικών κανονισμών προμηθειών, και σύνδεσή τους με τους κανόνες της αγοράς ηλεκτρισμού, ώστε να μην εμποδίζεται η βραχυπρόθεσμη εμπορία

Πώς θα αρθούν τα εμπόδια; 5. Τιμολόγια

- Αποφυγή στρέβλωσης τιμολογίων λόγω προστασίας ευαίσθητων κατηγοριών πελατών

Πώς θα αρθούν τα εμπόδια; **6. Εμπορία (“trading”)**

- Εναρμόνιση εννοιών “εμπόρου” – “προμηθευτή” στις εθνικές νομοθεσίες, ώστε να διευκολύνεται η εμπορία χωρίς να δημιουργούνται προβλήματα στη διοίκηση και λειτουργία των αγορών

Μπορεί η αγορά ηλεκτρισμού της ΝΑ Ευρώπης να λειτουργήσει σαν ανταγωνιστική περιφερειακή αγορά;

■ Μπορεί!...

Αρκεί να επιτευχθεί:

- Ανεξάρτητη ρύθμιση αγοράς και διαχείριση συστημάτων μεταφοράς
- Συντονισμός εθνικών αγορών
- Κοινή προσέγγιση για το άνοιγμα
- Απαλοιφή στρεβλώσεων (τιμολόγια, πρόσβαση σε διασυνδέσεις)